

Antoni Bartoszek¹
Wydział Teologiczny
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Projekt diecezjalnego programu budzenia powołań kapłańskich. Podstawy i propozycje (w tym amerykańskie)

[Draft of the Diocesan Program for Awakening Priestly Vocations. Basics and Proposals (Including American)]

Streszczenie: W artykule przedstawiono projekt diecezjalnego programu budzenia powołań kapłańskich. Sytuuje się go w kontekście radykalnego spadku liczby kandydatów do sakramentu święceń. Niniejsze rozważania nie sprowadzają się jedynie do przedstawienia technik pastoralnych, mających na celu zachęcenie młodych ludzi do otwarcia serc na Boże wezwanie. Prezentują przede wszystkim wagę ponownego odkrycia piękna i wartości dwóch powiązanych sakramentów: Eucharystii i kapłaństwa sakramentalnego. Z głębokich analiz teologicznych nad tymi sakramentami oraz refleksji duchowej nad nimi może zrodzić się entuzjazm wspólnoty wierzących odnośnie do troski o powołania kapłańskie. Entuzjazm ten może prowadzić do nowego zaangażowania diecezjalnej wspólnoty kapłańskiej, wspólnot parafialnych i żyjących w nich rodzin, a także ludzi dotkniętych chorobą, ofiarujących swoje cierpienia w intencji powołań. Zaangażowania te, przekute na konkretne inicjatywy pastoralne (zaczepnięte z dotychczasowych doświadczeń polskich i amerykańskich), być może otworzą serca ludzi młodych na przyjęcie daru powołania kapłańskiego. Najważniejszy wniosek z niniejszych analiz jest następujący: troska o powołania to działania szerokie, czyli diecezjalne, długodystansowe, trwające wiele lat, a przede wszystkim pogłębione, zbudowane na teologii sakramentów ustanowionych w Wieczerniku podczas Ostatniej Wieczerzy przez Pana Jezusa.

Summary: This article presents a draft of an diocesan program designed to awake priestly vocations. The author presents the draft in the context of a radical decline in the number of candidates for the sacrament of Holy Orders. The present considerations are not limited to presenting pastoral techniques to encourage young people to open their hearts to God's call. Above all else they present the importance of rediscovering

¹ Antoni Bartoszek, Wydział Teologiczny, Uniwersytet Śląski w Katowicach, ul. Jordana 18, 40-043 Katowice, Polska, antoni.bartoszek@us.edu.pl, <https://orcid.org/0000-0002-8756-3767>.

the beauty and value of the two related sacraments: Eucharist and the ministerial priesthood. Deep theological analysis of these sacraments as well as spiritual reflection on them can contribute to enthusiasm of the community of believers regarding concern for priestly vocations. This enthusiasm can lead to a new commitment of the diocesan priestly community, parish communities and their families, as well as the sick offering their sufferings for vocations. These engagements, translated into concrete pastoral initiatives (drawn from the Polish and American experience to date), may open the hearts of young people to accept the gift of the priestly vocation. The most important conclusion of the present analyses is: concern for vocations is an activity with the following characteristics: it is broad, i.e., diocesan; it is long-term, i.e., designed for many years; and, above all, it is deepened, i.e., built on the theology of the sacraments instituted in the Upper Room at the Last Supper by the Lord Jesus.

Słowa kluczowe: powołania kapłańskie, Eucharystia, sakrament święceń, rodzina, parafia, chorzy, młodzież.

Keywords: Priestly vocations, Eucharist, sacrament of ordination, family, parish, sick, youth.

Sakrament święceń przyjmują ci, którzy odkryli w sobie Boże wezwanie, odpowiedzieli na nie pozytywnie, przeszli odpowiednią formację oraz zostali przez wspólnotę Kościoła uznani za „godnych przyjęcia święceń”. Boże wezwanie, o którym tutaj mowa, nazywane jest tradycyjnie „powołaniem kapłańskim”. Z wyrażeniem tym nierozzerwanie związane jest drugie pojęcie, a mianowicie mówi się o zadaniu „budzenia powołań kapłańskich”. Termin ten należy rozumieć w sposób właściwy. Samo powołanie kapłańskie jest darem Bożym, jest łaską, której nie można ani na Bogu wymusić, ani też wmówić komuś, że taki dar posiada. W pojęciu „budzenie powołań kapłańskich” zawarte jest przede wszystkim zadanie Kościoła polegające na modlitwie o powołania, do czego zachęca nas Pan: *Żniwo wprawdzie wielkie, ale robotników mało. Proście Pana żniwa, żeby wyprawił robotników na swoje żniwo* (Mt 9, 37–38). Pojęcie „budzenie” zakłada, że dar powołania kapłańskiego, choć jest złożony w sercach niektórych młodych ludzi, to jednak jest „uśpiony”. Jest uśpiony albo przez środowisko społeczne, nieskore do uznawania czegoś takiego jak „powołanie kapłańskie” albo przez samego młodego człowieka, przekonanego, że droga życia kapłańskiego nie jest warta podjęcia. Na zalecenie Jezusa wzywającego do modlitwy o powołania można spojrzeć szerzej. Zawarte jest w nim wezwanie do podejmowania działań umożliwiających młodemu człowiekowi odkrycie powołania. To umożliwienie odkrycia winno dokonywać się wielowymiarowo.

W niniejszych analizach będziemy poszukiwać odpowiedzi na następujące pytania: Dlaczego budzenie powołań kapłańskich staje się dziś priorytetem Kościoła?, Na jakim fundamencie należy to zadanie realizować

oraz w jaki sposób tego dokonywać? Odpowiedzi na powyższe pytania znajdziemy w obszarze analiz teologicznych i pastoralnych, a są one zakorzenione w dokumentach Kościoła.

Kontekst eklezjalno-społeczny

Konieczność podjęcia niniejszej problematyki wynika przede wszystkim z niepokojącego zjawiska spadku liczby powołań kapłańskich. Jeśli chodzi o Polskę, to „z danych zgromadzonych przez Konferencję Rektorów Wyższych Seminariów Duchownych Diecezjalnych i Zakonnych wynika, że w ostatnich latach notuje się spadek liczby kandydatów do kapłaństwa. W ciągu zaledwie pięciu lat liczba kleryków w seminariach diecezjalnych i zakonnych zmniejszyła się o tysiąc – z ponad 3 tys. do niespełna 2 tys.” (Kot P., Kasper Ł., 2023, s. 61). Konsekwencją tego faktu jest podejmowanie działań prowadzących do łączenia działalności niektórych seminariów duchownych (Kot P., Kasper Ł., 2023, s. 68).

Spadająca liczba kandydatów do święceń prowadzi do zmniejszenia liczby wyświęconych prezbiterów w poszczególnych diecezjach. W 2023 r. wyświęcono w Polsce 288 księży. Dla porównania w 2013 r. było 401 neoprezbiterów, w 2014 – 355, w 2015 – 329 (Kasper Ł., 2023, s. 51). W Kościołach lokalnych zmniejsza się liczba duszpasterzy, szczególnie w kontekście przechodzenia księży na emeryturę. Ks. Wojciech Sadłoń zauważa, że „niebawem będziemy mieli wielki problem, kiedy w wiek emerytalny wchodzić będzie najbardziej liczna fala księży z lat 80.” (Kasper Ł., 2023, s. 52). Zmniejszająca się liczba prezbiterów podejmujących posługę duszpasterską staje się przyczyną łączenia parafii w Polsce. Tego typu zjawisko ma już miejsce w niektórych diecezjach. Dany duszpasterz podejmuje posługę w kilku kościołach, które kiedyś były centrami osobnych parafii. Na przykład w roku 2024 w archidiecezji katowickiej decyzją arcybiskupa jeden duszpasterz stał się administratorem dla dwóch parafii (archidiecezjakatowicka.pl, 2024). Taka sytuacja zaistniała w dwóch nowych miejscach.

Mocno spadająca liczba powołań kapłańskich jest niepokojącym sygnałem. Można spróbować wskazać przynajmniej na niektóre przyczyny tych zjawisk. Ważne przyczyny wskazał Jan Paweł II w adhortacji *Pastores dabo vobis* z 1992 r. Wychodząc od perykopy o bogatym młodzieńcu, który nie przyjął zaproszenia Jezusa, by pójść za Nim, Papież napisał: „Bogaty młodzieniec z Ewangelii, który nie idzie za wezwaniem Jezusa, przypomina nam o przeszkodach, jakie mogą powstrzymać lub stłumić wolną odpowiedź człowieka; nie tylko dobra materialne zamykają czasem serce człowieka na wartości duchowe i na trudne wymogi Królestwa Bożego, ale również nie-

które uwarunkowania społeczne i kulturowe naszego czasu mogą stanowić niemałe zagrożenia i narzucić skrzywione lub fałszywe wyobrażenie o rzeczywistym charakterze powołania, czyniąc trudnym, a czasem wręcz niemożliwym, przyjęcie, a nawet samo jego zrozumienie” (Jan Paweł II, 1995, nr 37). Uszczegółowiając przyczyny małej liczby powołań, Papież wskazał na „ogólne i niejasne wyobrażenie Boga”, które często graniczy „z jakąś religijnością bez Boga” (Jan Paweł II, 1995, nr 37). Jan Paweł II pokazał, że tak mało powołań kapłańskich, które już wtedy nazwał kryzysem powołań (zupełnie nieodczuwanym wówczas w Polsce), jest powiązana z kryzysem wiary: „Wspomniany powyżej kontekst kulturowy, który nie pozostaje bez wpływu na chrześcijan, szczególnie młodych, pomaga zrozumieć narastający kryzys powołań kapłańskich, któremu daje początek i towarzyszy głębszy kryzys wiary” (Jan Paweł II, 1995, nr 37). Ks. Paweł Rabczyński przedstawia współczesne zjawisko zmniejszającej się liczby seminarzystów w Polsce właśnie w kontekście laicyzacji i kryzysu wiary, który dotyka nade wszystko młode pokolenie, czyli to, które jest zasadniczym środowiskiem budzenia się powołań kapłańskich (Rabczyński P., 2023, s. 284–286). Z kolei ks. Marek Tatar, krajowy duszpasterz powołań i konsultant Komisji ds. Duchowieństwa Konferencji Episkopatu Polski, wskazuje na zagrożenia związane ze współczesnym sekularyzmem (Tatar M., 2019, s. 116).

Wśród przyczyn powodujących spadek powołań należy wymienić rozpowszechnioną postawę odrzucania decyzji całowyciowych. „Dziś bardzo trudno jest dokonać ostatecznego wyboru” (Franciszek, 2013). Zjawisko to wyraża się nie tylko w nieprzyjmowaniu daru powołania kapłańskiego na całe życie, ale także w niepodejmowaniu decyzji o zawarciu nierozzerwalnego małżeństwa trwającego aż do śmierci jednego z małżonków. Na powiązanie trudności podjęcia decyzji ostatecznej związanej zarówno ze święceniami, jak i z sakramentem małżeństwa zwraca uwagę ks. M. Tatar (Gronek M., 2024). Spadek powołań kapłańskich koreluje z małą liczbą ślubów kościelnych. Dziś dominuje fenomen nietrwałości (Slany K., 2006, s. 146–151), płynności i zmienności – tzw. kultura tymczasowości (Franciszek, 2013).

Spadek powołań kapłańskich związany jest na pewno z nagłaśnianymi zgorszeniami i skandalami. Ciężki grzech kapłana jest antyświadectwem, nie tylko niemobilizującym do przyjęcia daru powołania, ale czasem wręcz odrzucającym od wspólnoty Kościoła. Nawet jeden ciężki grzech księdza jest zgorszeniem. Równocześnie trzeba dodać, iż w dużej części mediów wizerunek współczesnego kapłana (i całego Kościoła) ukazywany jest w sposób nieuczciwy czy wręcz zafałszowany. Ks. Marek Tatar stwierdza, że negatywne przykłady z życia pojedynczych kapłanów „wykorzystywane

są na drodze generalizacji, co uderza w całą grupę, wśród której jest bardzo wielu uczciwie, z oddaniem pracujących dla dobra całej wspólnoty Kościoła” (Gronek M., 2024).

Choć nieuczciwość ze strony części mediów w przedstawianiu wizerunku kapłana i Kościoła jest faktem, to niestety faktem jest też to, że – poza ciężkimi skandalami zaistniałymi w udziale pojedynczych duchowych – pewna część kapłanów daje antyświadectwo związane z brakiem gorliwości duszpasterskiej, z nastawieniem indywidualistycznym oraz materialistycznym. Rodzi się przypuszczenie co do osłabienia, a nawet utraty świadomości tożsamości kapłańskiej u niektórych księży. To z kolei prowadzi do nierozpoznawania przez ludzi młodych powołania kapłańskiego.

Problemy związane z tożsamością kapłańską mogą być też związane z rozmytym przedstawianiem prawdy o wartości i pięknie samego kapłaństwa oraz prawdy o sakramencie święceń. To nieczytelne przedstawianie może być związane z wpływem teologii luterańskiej na katolicką wizję kapłaństwa sakramentalnego. Spojrzenie Marcina Lutra na sakrament święceń przedstawia szeroko Gerhard L. Müller. Z jego szerokiej analizy przywołajmy tylko jeden fragment: „Dla Lutra istnieje tylko jeden rodzaj kapłaństwa – kapłaństwo, które otrzymujemy na chrzcie świętym. Wszyscy należą do stanu duchownego. Różnica pomiędzy «kapłanami» i świeckimi jest wyłącznie różnicą funkcji. [...] Biskupi i kapłani są jedynie przedstawicielami gminy; tam, gdzie głoszą słowo Boże i chrzczą, czynią to na mocy władzy duchowej, którą wszyscy otrzymali na chrzcie” (Müller G.L., 2019, s. 92).

Wpływy teologii luterańskiej faktycznie miały czasem miejsce w teologii katolickiej. Swego czasu Kongregacja Nauki Wiary wydała opinię na temat niektórych poglądów o Edwarda Schillebeeckxa dotyczących sakramentu święceń. Warto tu przywołać jedną myśl w wypowiedzi Kongregacji na temat poglądów Schillebeeckxa: „trzeba z przykrością stwierdzić, że autor kontynuuje rozumienie i przedstawienie apostołowości Kościoła w taki sposób, że sukcesja apostołowska za pośrednictwem święceń sakramentalnych stanowi dla niego «nieistotny» fakt w sprawowaniu posługi, a zatem i w przyznaniu władzy konsekracji Eucharystii – a to jest sprzeczne z nauczaniem Kościoła” (Kongregacja Nauki Wiary, 1986, 4b).

Teologiczne poglądy poddające w wątpliwość istotę sakramentu święceń powracają w Kościele co jakiś czas. Niedawno wydano w Polsce książkę Martina Ebnera pt. *Czy Kościół potrzebuje księży? Perspektywa biblijna*. Autor przekonuje, że ustanawiani przez Apostoła Pawła „prezbiterzy” mieli w gminach znaczenie funkcyjne (Ebner M., 2024, s. 18). W przekonaniu autora Eucharystia jest jedynie ucztą i pamiątką śmierci Jezusa, a nie ma charakteru ofiary (Ebner M., 2024, s. 101). Dlatego też – twierdzi M. Ebner

– w Kościele kapłani są niepotrzebni. W konkluzji stwierdza, że „kapłaństwo jest implantem wprowadzonym do chrześcijaństwa i oznacza gwałtowne zerwanie z wytycznymi Nowego Testamentu” (Ebner M., 2024, s. 113).

Rozpowszechnianie się tego typu poglądów teologicznych nie pozostaje bez wpływu na rozumienie istoty kapłaństwa we wspólnocie Kościoła. Rację ma ks. Tatar, który stwierdza, że „obserwujemy kryzys rozumienia kapłaństwa, jego istoty i roli w życiu Kościoła, ale też i w życiu społecznym” (Gronek M., 2024).

Teologia Eucharystii oraz sakramentu święceń podstawą programu budzenia powołań kapłańskich

Na zadanie budzenia powołań nie można zatem patrzeć jedynie przez pryzmat rozwiązań logistyczno-organizacyjnych czy też określonych akcji. Oczywiście takie działania są potrzebne. Jednak wszystkie tego typu aktywności powinny być osadzone na głębokim fundamencie teologicznym, szczególnie na pogłębionej teologii Eucharystii oraz sakramentu święceń.

Martin Ebner, interpretując List do Hebrajczyków, stwierdza, że „sam Jezus, w roli arcykapłana, raz na zawsze dokonał dokładnie tego, czego nie mogły zapewnić ziemskie ceremonie w Świątyni w Jerozolimie – odpuszczenia grzechów” (Ebner M., 2024, s. 63). Wyprowadza wniosek, że w czasach Nowego Przymierza nikt nie może być kapłanem. Gerhard Lohfink w rozważaniach na temat kapłaństwa, mając ten sam punkt wyjścia, czyli List do Hebrajczyków, stwierdza, że „Chrystus [...] złożył ofiarę ze swego życia [...] raz na wszystkie czasy” (Lohfink G., 2015, s. 195). Autor dopowiada od razu: „nigdzie w Nowym Testamencie Chrystus nie postrzegany jako postać oderwana od innych ludzi. [...] Jezus potrzebuje ludzi. «Jak Mnie posłał Ojciec, tak i ja was posyłam (J 20,21)». [...] Oficjalne świadczenie jest reprezentowane w Nowym Testamencie przez «figurę Dwunastu». Jezus powołuje dwunastu mężczyzn, których wybrał sobie z większej liczby naśladowców, na ostateczny urząd świadków” (Lohfink G., 2015, s. 196–197).

W czasie swojej ziemskiej działalności Jezus dał podwaliny do powstania Kościoła. Momentem narodzenia Kościoła była męka i śmierć Jezusa, w której dokonała się zbawcza ofiara. Krew przelana na krzyżu stała się krwią Nowego Przymierza, które Bóg zawarł z rodzącym się na krzyżu nowym ludem Bożym. Wydarzenia z góry Golgoty zostały poprzedzone Ostatnią Wieczerzą, którą Jezus spożył przed swoją męką. I uczynił to właśnie w gronie apostołów. Tam w Wieczerniku w ich obecności ustanowił dwa sakramenty: Eucharystii oraz kapłaństwa. Przy słowach Jezusa *Bierz-*

cie i jedzcie (Mt 26, 26) oraz *Pijcie z niego wszyscy* (Mt 26, 27) po raz pierwszy chleb i wino stały się Ciałem i Krwią Chrystusa. Zaś w słowach *To czynicie na moją pamiątkę* (Łk 22, 19) pojawiło się wezwanie do realizowania dzieła eucharystycznego po odejściu Jezusa do domu Ojca.

Apostołowie podjęli tę misję dwukierunkowo. Po pierwsze, zaczęli sprawować Uctę Ofiarną, wierząc, że głoszą w ten sposób śmierć Jezusa i że będzie się tak działo aż do Jego powtórnego przyjścia (por. 1 Kor 11, 23–26). Były to faktyczne początki mszy świętej. Po drugie, ustanawiali swoich następców, wzywając ich do powoływania kolejnych współpracowników. Tak rzeczywiście działo się w pierwotnym Kościele, o czym świadczą m.in. listy św. Pawła do Tymoteusza (*Przypominam ci, abyś rozpałił na nowo charyzmat Boży, który jest w tobie od nałożenia moich rąk* – 2 Tm 1,6) i Tytusa (*Zostawiłem cię na Krecie w tym celu, byś zaległe sprawy należyście załatwił i ustanowił w każdym mieście prezbiterów, jak ci zarządziłem* – Tt 1,5). W ten sposób została odkryta we wspólnocie Kościoła prawda o sukcesji apostoelskiej, podważanej np. przez E. Schillebeeckxa. Następcami apostołów są biskupi, a najbliższymi współpracownikami biskupa – prezbiterzy. Gerhard Lohfink wyjaśnia: „Nie wolno nam pojmować owej sukcesji w sposób czysto zewnętrzny i mechaniczny. Zewnętrzny akt, jakim jest włożenie rąk, który sam w sobie jest ważny, oznacza coś głębszego: związek z tradycją, przekazanie tradycji, trwanie w łączności z apostołami” (Lohfink G., 2015, s. 180).

Z tradycji biblijnej czerpiemy zatem dwie prawdy. Po pierwsze, Eucharystia wypływa z paschalnego dzieła Jezusa i narodziła się wraz z narodzinami Kościoła. Po drugie, początki Eucharystii sięgają grona Apostołów, którzy otrzymali misję jej sprawowania po odejściu Jezusa. Tym, co łączy obydwie prawdy, jest właściwe rozumienie ofiary.

Na ofiarniczy charakter zwrócił uwagę Jan Paweł II: „Ustanawiając Eucharystię, [Jezus] nie ograniczył się [...] jedynie do powiedzenia: «*To jest Ciało moje*», «*to jest Krew moja*», lecz dodał: «*które za was będzie wydane...*, «*która za was będzie wylana*» (Mt 26, 26.28; Łk 22, 19–20). Nie potwierdził jedynie, że to, co im dawał do jedzenia i do picia, było Jego Ciałem i Jego Krwią, lecz jasno wyraził, że ma to wartość ofiarniczą, czyniąc obecną w sposób sakramentalny swoją ofiarę, która niedługo potem miała dokonać się na krzyżu dla zbawienia wszystkich. [...] Kościół żyje nieustannie odkupieńczą ofiarą i zbliża się do niej nie tylko przez pełne wiary wspomnienie, ale też poprzez aktualne uczestnictwo, ponieważ ofiara ta wciąż się uobecnia, trwając sakramentalnie w każdej wspólnocie, która ją sprawuje przez ręce konsekrowanego szafarza. [...] W rzeczywistości: «Ofiara Chrystusa i ofiara eucharystyczna są jedną ofiarą» (Jan Paweł II, 2003, nr 12). Przytoczone tu słowa z ostatniej encykliki Jana Pawła II, ogłoszonej na

dwa lata przed jego śmiercią, zostały jeszcze raz potwierdzone na pół roku przed śmiercią, w dokumencie ogłaszającym Rok Eucharystii: „Nie ulega wątpliwości, że najbardziej oczywistym wymiarem Eucharystii jest uczta. Eucharystia narodziła się w wieczór Wielkiego Czwartku w kontekście wieczerzy paschalnej. [...] Nie można jednak zapominać, że uczta eucharystyczna ma też i przede wszystkim wymiar ofiarniczy. W niej Chrystus przedkłada nam na nowo ofiarę spełnioną raz na zawsze na Golgocie. Choć jest w niej obecny jako zmartwychwstały, nosi znaki swej męki, której «pamiętką» jest każda Msza św.” (Jan Paweł II, 2004, nr 15). Uzasadnienie ofiarniczego charakteru mszy św. jest szczególnie ważne w kontekście prób podważania (np. przez M. Ebnera) tego właśnie wymiaru Eucharystii.

Pełne rozumienie Eucharystii (jako Uczty Ofiarnej) prowadzi do przekonania, że „nie zbuduje się [...] żadnej wspólnoty chrześcijańskiej, jeśli nie jest ona zakorzeniona w celebracji Najświętszej Eucharystii” (Sobór Watykański II, 1965b, nr 6). A jeśli stwierdzi się, że Kościół żyje dzięki Eucharystii, to od razu uznaje się wielkie znaczenie sakramentu święceń. Eucharystię sprawują bowiem biskupi oraz kapłani, czyli osoby, które przyjęły sakrament święceń w stopniu prezbiteratu i biskupstwa. „W misterium Ofiary eucharystycznej, w którym kapłani wypełniają swoje główne zadanie, dokonuje się nieustannie dzieło naszego odkupienia” (Sobór Watykański II, 1965b, nr 13). „Odkupieńcza ofiara Chrystusa jest jedyna, wypełniona raz na zawsze, a jednak uobecnia się w Ofierze eucharystycznej Kościoła. To samo dotyczy jedyne kapłaństwa Chrystusa; uobecnia się ono przez kapłaństwo służebne, nie pomniejszając jedyności kapłaństwa Chrystusa” (*Katechizm Kościoła katolickiego*, 1994, nr 1545).

Można powiedzieć, że biskupi i prezbiterzy są genetycznie powiązani z Eucharystią. Są głównymi głosicielami słowa Bożego podczas mszy świętej, a szczególnie są związani z ofiarniczym charakterem Eucharystii. O ile bowiem słowo Boże może być głoszone także przez diakonów, czyli tych, którzy przyjęli pierwszy stopień święceń, o tyle tylko prezbiterzy mogą sprawować Najświętszą Ofiarę. Są z nią związani dlatego tak ściśle dlatego, że święcenia prezbiteratu włączyły ich szczególnie ściśle w jedyne kapłaństwo Jezusa Chrystusa. Owszem, chrzest wprowadza człowieka w powszechne kapłaństwo, także zakorzenione w Chrystusie, na co słusznie zwraca uwagę m.in. Ebner (Ebner M., 2024, s. 71), jednak sakrament święceń w stopniu prezbiteratu jeszcze głębiej kapłanów zanurza w kapłaństwo Jezusa. Dlatego też kapłaństwo prezbiterów różni się „co do istoty” (*Katechizm Kościoła katolickiego*, 1994, nr 1547) od powszechnego kapłaństwa wszystkich wiernych. *Katechizm*, nawiązując do nauczania soborowego, przypomina o szczególnym naznaczeniu prezbiterów Duchem Świętym: „Urząd prezbiterów jest związany z biskupstwem, uczestniczy we władzy,

mocą której sam Chrystus Ciało swoje buduje, uświęca i rządzi. Dlatego też kapłaństwo prezbiterów zakłada wprawdzie sakramenty chrześcijańskiego wtajemniczenia, zostaje jednak udzielone przez ten specjalny sakrament, mocą którego prezbiterzy dzięki namaszczeniu Ducha Świętego zostają naznaczeni szczególnym znamięm i tak upodabniają się do Chrystusa Kapłana, aby mogli działać w zastępstwie Chrystusa-Głowy” (*Katechizm Kościoła katolickiego*, 1994, nr 1563; Sobór Watykański II, 1965b, nr 2). Ważne jest też rozumienie, że posługa kapłana dokonuje się *in persona Christi*: „W służbie eklezjalnej wyświęconego kapłana jest obecny w swoim Kościele sam Chrystus jako Głowa swojego Ciała, jako Pasterz swojej trzody, Arcykapłan odkupieńczej ofiary, Nauczyciel Prawdy. To właśnie wyraża Kościół, mówiąc, że kapłan na mocy sakramentu święceń działa «w osobie Chrystusa-Głowy» (*in persona Christi Capitis*)” (*Katechizm Kościoła katolickiego*, 1994, nr 1548). Na mocy święceń kapłańskich prezbiter sprawuje Najświętszą Ofiarę *in persona Christi* i czyni to dla dobra całego Kościoła. W mocy tych samych święceń i otrzymanego w nich Ducha Świętego kapłan podejmuje też misję jednania ludzi z Bogiem w sakramencie pokuty. Jak bez Eucharystii nie zbuduje się Kościoła, tak też „bez biskupów, prezbiterów i diakonów nie można mówić o Kościele” (*Katechizm Kościoła katolickiego*, 1994, nr 1593).

Podsumowując tę część analiz, należy podkreślić, że nie można problematyki powołaniowej oddzielać od teologii Eucharystii oraz sakramentu święceń. Zgłębianie teologii tych sakramentów, przedstawianie jej w kontekście całości nauczania Kościoła, tworzą najgłębszy fundament duszpasterstwa powołaniowego. Jest to tym pilniejsze, im bardziej rozpowszechniają się tendencje podważające znaczenie tych sakramentów.

Odpowiedzialność Kościoła za powołania kapłańskie

Jak wyżej wspomniano, nowy Lud Boży, czyli żywa wspólnota Kościoła, odkrywa w swoim wnętrzu dwa wymiary Chrystusowego kapłaństwa. Dostrzega, że stanowi powszechne kapłaństwo na mocy chrztu i bierzmowania, ale równocześnie widzi oczyma wiary kapłaństwo sakramentalne. Z pierwszego wyrasta drugie, bo tylko wewnątrz wspólnoty Kościoła mogą się zrodzić powołania do sakramentalnego kapłaństwa.

Sakramentalne kapłaństwo służy umocnieniu i rozwojowi wspólnoty Kościoła przede wszystkim przez sprawowanie Eucharystii i poprzez jednanie ludzi z Bogiem w sakramencie pokuty, ale także przez udzielanie innych sakramentów, których zwyczajnymi szafarzami są prezbiterzy.

Z tych też względów duchowo dojrzali członkowie ludu Bożego, patrząc głęboko na wartość sakramentów świętych, a szczególnie Eucharystii, dostrzegają wartość kapłaństwa sakramentalnego. Dlatego też uczestniczący w życiu sakramentalnym wierni odkrywają w sobie żywotną troskę o budzenie nowych powołań kapłańskich. Ostatni Sobór przypomniał, że cała wspólnota jest odpowiedzialna za powołania kapłańskie (Sobór Watykański II, 1965a, nr 2). Ważne jest, by we wspólnocie Kościoła tworzyć „kulturę powołaniową”, prowadzącą do „duszpasterstwa powołaniowego”, na co zwraca uwagę ks. Tatar (Tatar M., 2019, s. 128). Z racji tego, że biskup stoi na czele Kościoła lokalnego, to właśnie on ogniskuje w sobie tę odpowiedzialność (Sobór Watykański II, 1965a, nr 2). Jan Paweł II nadał tej odpowiedzialności konkretny kształt w adhortacji *Pastores dabo vobis* (Jan Paweł II, 1992, nr 41).

O powadze problemu związanego z troską o powołania w Kościele mówi też dokument Konferencji Episkopatu Polski *Droga formacji presbiterów w Polsce. Ratio institutionis sacerdotalis pro Polonia* z 2021 r. Szczególnie rozdział IV zatytułowany *Początki powołania do presbiteratu* (Konferencja Episkopatu Polski, 2021, nr 121–161) może stanowić rzetelny program budzenia powołań kapłańskich w warunkach polskich. Ważne jest, by nie pozostał martwą, choć piękną i pogłębianą literą.

Dalsze rozważania nie będą prezentacją programu przedstawionego w przywołanym dokumencie. Będą nawiązywać do niektórych myśli z tamtego dokumentu, a także wskażą na niektóre nowe propozycje. Bez szczegółowej analizy spojrzenia poszczególnych grup wiernych na sprawę powołań kapłańskich warto zatrzymać się nad trzema z nich. Pierwsza to sama wspólnota kapłańska ze wspomnianym już biskupem na czele (Konferencja Episkopatu Polski, 2021, nr 135–136). „Wszyscy kapłani niech okazują jak największą żarliwość apostołską w budzeniu powołań” (Sobór Watykański II, 1965a, nr 2). Presbiterzy mogą i powinni stale podejmować namysł nad sakramentem święceń. Powinni iść w głąb duchowego zjednoczenia z Chrystusem Najwyższym Arcykapłanem. Fundamentalna w ich życiu winna stać się modlitwa jako przestrzeń do rozwijania wiary oraz do coraz głębszego rozumienia tożsamości kapłańskiej. Namysł nad tajemnicą kapłaństwa, nad jego obiektywnym znaczeniem teologicznym w Kościele i subiektywnym znaczeniem duchowym w ich indywidualnym życiu sprawi, że będą promieniować radością tego kapłaństwa oraz w sposób naturalny poprzez świadectwo własnego życia będą do kapłaństwa przyciągać innych. „Niech presbiterom leży bardzo na sercu, by przez posługę słowa i świadectwo własnego życia, ukazującego wyraźnie ducha służby i prawdziwą radość paschalną, uprzytomniać wiernym wielkość i niezbędność kapłaństwa” (Sobór Watykański II, 1965b, nr 11). W życiu wielu presbite-

rów tak właśnie się dzieje. Być może dlatego, że brakuje bardziej świadomego formułowania wezwań w stronę wspólnoty Kościoła w kwestii budzenia powołań kapłańskich, Jan Paweł II zachęcał do odwagi w tym względzie: „Wychowawcy, a szczególnie duchowni, powinni bez lęku przedstawiać w sposób jasny i zdecydowany powołanie do kapłaństwa jako realną możliwość dla tych młodych, którzy posiadają niezbędne dary i przymioty. Nie należy się obawiać, że w jakiś sposób skrępuje to młodych lub ograniczy ich wolność; wprost przeciwnie – wyraźna propozycja, przedstawiona w odpowiednim momencie, może się okazać decydującym czynnikiem, który skłoni młodego człowieka do wolnej i autentycznej odpowiedzi” (Jan Paweł II, 1995, nr 39).

Druga grupa to rodziny chrześcijańskie (Konferencja Episkopatu Polski, 2021, nr 138). Z jednej strony to one potrzebują kapłanów, aby dzięki ich posłudze, dzięki głoszeniu przez nich słowa Bożego oraz sprawowaniu sakramentów, szczególnie Eucharystii, mogły wzrastać w wierze. Z drugiej strony to w ich obrębie rodzą się powołania do kapłaństwa (Michasiów M., 2023, s. 22–25). Potrzebna jest zatem głęboka symbioza między rodzinami a kapłanami. Rodziny wspierają kapłanów, a kapłani troszczą się o życie modlitewne i sakramentalne rodzin. To życie wiary w obrębie rodzin może przekształcić rodziny w „pierwsze seminaria” (Sobór Watykański II, 1965 A, nr 2). Bardzo ważne jest odkrywanie prawdy, że celibat dla królestwa Bożego, który jest związany z sakramentalnym kapłaństwem oraz małżeństwo sakramentalne nie są drogami przeciwstawnymi, lecz są to powołania wzajemnie dopełniające się we wspólnocie Kościoła (Bartoszek A., 2010, s. 317–332).

Trzecia grupa, mniej akcentowana, a czasem wręcz pomijana w opracowaniach na temat powołań kapłańskich, to ludzie chorzy, niepełnosprawni, osłabieni wiekiem. Wydaje się, że wartość tej grupy i jej duchowego potencjału w procesie budzenia powołań kapłańskich czeka na odkrycie. Z jednej strony chorzy potrzebują wielorakiej posługi kapłanów. Komunię świętą mogą przyjąć z rąk świeckich szafarzy, jednak wiedzą, że Chleb Eucharystyczny rodzi się na ołtarzu przez posługę prezbitera. Poza tym potrzebują posługi kapłańskiej, by móc przyjąć sakramenty uzdrowienia: pokuty oraz namaszczenia. Z drugiej jednak strony, i na to należy w tym miejscu zwrócić szczególną uwagę, niemała część chorych ma pogłębioną świadomość tego, że poprzez swoje cierpienia włączają się w realizujące się w czasie zbawcze dzieło Chrystusa. „Ofiarowanie cierpień w intencji powołań przyczynia się w znacznym stopniu do ich wzrostu” (Jan Paweł II, 1995, nr 38). Duchowe włączenie się chorych w dzieło powołaniowe dokonuje się poprzez udział w Eucharystii: albo w sposób bezpośredni, jeśli zdrowie im na to pozwala, albo pośrednio, przez różnego rodzaju transmisje za pomo-

ca mediów. Duchowa aktywność ludzi chorych przypomina całemu Kościołowi, a szczególnie samym kapłanom o ofiarniczym charakterze Eucharystii i o kluczowym znaczeniu tego właśnie wymiaru mszy świętej. W Polsce działa Apostolstwo Chorych, które podejmuje modlitwę za kapłanów oraz o nowe powołania kapłańskie i w tej intencji ofiaruje swe cierpienia (Bartoszek W., 2019, s. 8).

Warto zatem w tym miejscu dokonać krótkiego podsumowania. Po pierwsze kapłani są wezwani do głębokiej kontemplacji tajemnicy kapłaństwa Chrystusowego, w którym uczestniczą w sposób niepowtarzalny na mocy sakramentu święceń. Z tego namysłu będzie rodzić się świadectwo ich życia oraz pragnienie opowiadania o tym kapłaństwie, szczególnie rodzinom oraz młodzieży. Po drugie, kapłani wspierając duszpastersko rodziny doświadczają od nich pomocy. Następuje zatem wzajemna wymiana darów: kapłaństwo w służbie rodzinie, rodzina w służbie kapłaństwu, także poprzez tworzenie takiego klimatu rodzinnego, w obrębie którego może zrodzić się powołanie kapłańskie. Po trzecie, kapłani wspierają duchowo chorych, towarzysząc im na drodze odkrywania duchowego sensu cierpienia. Chorzy z kolei, włączając się w zbawcze dzieło Chrystusa spełniane podczas Eucharystii, przyczyniają się do umocnienia całego Kościoła, a szczególnie misji kapłanów, wyprasząc łaskę nowych powołań kapłańskich.

Ukonkretnienie programu budzenia powołań kapłańskich

W świetle dotychczasowych analiz teologicznych można spróbować sformułować parę myśli czy wskazówek szczegółowych dotyczących programu budzenia powołań. Zostaną tu uwzględnione trzy kręgi: diecezjalny, parafialny (ze szczególnym odniesieniem do rodzin) oraz młodzieżowy (z uwzględnieniem parafii oraz diecezji).

Za powołania są odpowiedzialni wszyscy wierzący, dlatego też na czele tego typu programu w wymiarze Kościoła lokalnego winien w sposób wyraźny stanąć biskup diecezjalny. To on może wyeksponować we własnym przepowiadaniu tematykę eucharystyczno-kapłańską. Jego też osoba gwarantuje, że chodzi o pogram pogłębiony, szeroki i długodystansowy. Przywoływany tu dokument Konferencji Episkopatu Polski zobowiązuje do stworzenia w obrębie diecezji rady powołaniowej, służącej promowaniu i ukierunkowaniu duszpasterstwa powołaniowego (Konferencja Episkopatu Polski, 2021, nr 141). Takie rady istnieją np. w diecezjach amerykańskich. Z racji zaś tego, że pierwszymi realizatorami powinni być kapłani, dlatego też miejscem ogłoszenia takiego programu mogłoby być diecezjalne spotka-

nie kapłanów, np. Msza Krzyżma świętego albo diecezjalna pielgrzymka kapłańska, albo też inne ogólne forum kapłanów: spotkanie formacyjne, spotkanie dziekanów odpowiedzialnych za poszczególne dekanaty. Tematyka kapłaństwa i powołań do kapłaństwa mogłaby być kontynuowana w ramach mniejszych spotkań kapłańskich, począwszy od spotkania rady kapłańskiej, po rejonowe spotkania formacyjne (np. w ramach różnego rodzaju dni skupienia), spotkania dekanalne i parafialne. Ważne byłoby powiązanie tego typu spotkań z modlitwą, przede wszystkim adoracją Najświętszego Sakramentu (Sobór Watykański II, 1965b, nr 18).

Na poziomie diecezjalnym ważną rolę w obszarze budzenia powołań kapłańskich ma zawsze seminarium duchowne (Konferencja Episkopatu Polski, 2021, nr 137). Tak w wielu diecezjach faktycznie dzieje się, ale ważne, by zadanie związane z budzeniem powołań nie było budowane jedynie na gronie przełożonych seminarium, których zasadnicza odpowiedzialność dotyczy samej wspólnoty seminaryjnej. Na pewno środowisko seminarium winno być jednym z animatorów programów budzenia powołań kapłańskich. Drugim takim środowiskiem mógłby być uniwersytecki wydział teologiczny, jeśli taki znajduje się na terenie diecezji. Aktywności dotyczące obszaru powołania wpisywałyby się w statutowe działania takiego wydziału, stale troszczącego się o rekrutację nowych studentów.

Ważną rolę w programie budzenia powołań kapłańskich odgrywają media diecezjalne prezentujące piękno Eucharystii oraz kapłaństwa sakramentalnego. Seminaria duchowne, uniwersyteckie wydziały teologiczne, a także kurialne wydziały katechetyczne mogą przygotować pomoce duszpasterskie: foldery, konspekty spotkań, filmiki. Tego typu środowiska mogą też podejmować się zadania przybliżania sylwetek kapłanów, których życie i działalność są świadectwem dla ludzi młodych. Chodzi tutaj o nowe i atrakcyjne przedstawianie postaci świętych kapłanów, np. św. Jana Marii Vianneya, św. Jana Bosko. Postać tego pierwszego przywołał papież Benedykt XVI, ogłaszając z okazji 150-lecia śmierci Świętego, Rok Kapłański (Benedykt XVI, 2009).

Ważnym kręgiem troski o powołania kapłańskie jest parafia i żyjące w niej rodziny chrześcijańskie. Troska o powołania kapłańskie wpisuje się w duszpasterstwo zwyczajne parafii (Jan Paweł II, 1995, nr 34) i zasadniczo posługuje się tradycyjnymi środkami (Sobór Watykański II, 1965a, nr 2). Podobnie, jak na poziomie diecezjalnym budzenie powołań kapłańskim powinno być stale powiązane z przepowiadaniem na temat wartości Eucharystii i piękna sakramentu święceń. Istotne są tu kazania i homilie o treści eucharystycznej, kapłańskiej i powołaniowej. Zaangażowanie osób związanych z parafią niezmiennie powinno pomnażać szacunek do Najświętszego Sakramentu. Wyraża się on w nabożności sprawowania mszy

świętej, w trosce o piękno liturgii oraz o wystrój świątyni. Istotnym elementem budzenia powołań są zawsze nabożeństwa pierwszoczwartkowe, adoracje Najświętszego Sakramentu realizowane w parafii, troska o pogłębianie przygotowywanie dzieci do Pierwszej Komunii świętej, z równoczesną promocją wczesnej Komunii świętej. Wspólnotą, będącą szczególnie miejscem na zrodzenie się powołań kapłańskich, jest służba ołtarza, czyli przede wszystkim ministranci (Konferencja Episkopatu Polski, 2021, nr 143). W przestrzeni wspólnoty parafialnej mogą też być uaktywnione niezwykle zasoby duchowe osób chorych i osłabionych wiekiem. Pozostając z nimi w stałym kontakcie, np. poprzez regularne, comiesięczne odwiedzi-ny, duszpasterze mogą stale zachęcać tę grupę parafian do intensywnej modlitwy za kapłanów i o nowe powołania, a także o ofiarowanie w tej intencji cierpień.

Wśród tych działań najistotniejszy pozostaje bezpośredni kontakt duszpasterza z parafianami. Jego styl życia, sposób zwracania się do innych, a przede wszystkim wiara przejawiająca się m.in. w sposobie odprawiania mszy świętej jest tym, co może pociągnąć młodych. Odpowiedzialność parafii za powołania kapłańskie można podsumować uwagą G. Lohfinka: „Powołania kapłańskie mogą pojawić się tylko wówczas, gdy istnieje to, co ukazuje tekst Łukasza z Dziejów Apostolskich: żywotne gminy, ludzie, którzy łączą ze sobą swoje egzystencje, którzy wspólnie żyją w radości z Ewangelii. Na marginesie: mówiąc o «żywotnych gminach», miałem na uwadze w pierwszym rzędzie nie te parafie, w których oferowana jest szeroka paleta imprez i wydarzeń, lecz parafie, w których istnieje nawrócenie, wzajemne pojednanie, naśladowanie i wiara w Ewangelię” (Lohfink G., 2015, s. 208).

Bezpośrednim miejscem, w którym mogą budzić się powołania kapłańskie są różnego typu wspólnoty młodzieżowe. Do młodych powinno dotrzeć wezwanie ze strony wspólnoty Kościoła, a szczególnie od kapłanów, wezwanie, które można streścić w słowach Pana Jezusa *Chodźcie, a zobaczycie* (J 1, 39). To słowa, w których Jezus zaprosił dwie osoby do miejsca, w którym mieszkał. „Kościół jako wspólnota uczniów Chrystusa, winien wpatrywać się w [...] [tę] scenę, która w jakimś sensie powtarza się nieustannie w historii” (Jan Paweł II, 1995, nr 34). Przywołane tu słowa Jezusa można nazwać „złotą regułą” duszpasterstwa młodzieży (Konferencja Episkopatu Polski, 2021, nr 127). Jest to wezwanie do tworzenia w Kościele wspólnot, w których młodzi mogą doświadczyć obecności Jezusa. W tego typu wspólnotach potrzebna jest przede wszystkim troska o wychowanie do modlitwy oraz o piękno liturgii (Jan Paweł II, 1995, nr 38). Na wagę tworzenia wspólnot młodzieżowych zwraca się w Kościele uwagę (Konferencja Episkopatu Polski, 2021, nry 147–148). Prowadzone przez ks. Krzysztofa Pawlinę badania w seminariach polskich potwierdzają, że

dwie trzecie seminarzystów przed wstąpieniem na drogę formacji seminarystycznej było zaangażowanych w różnego rodzaju ruchy, stowarzyszenia i wspólnoty kościelne (Kot P., Kasper Ł., 2023, s. 63).

Doświadczenia amerykańskie

W realizacji troski o powołania kapłańskie warto skorzystać z propozycji i doświadczeń innych Kościołów lokalnych. W tym miejscu zatrzymamy się nad sugestiami ze strony wspólnot amerykańskich. Nie chodzi o to, żeby je wprost kopiować. Na pewno warto dostrzec podobieństwa do działań realizowanych w naszych środowiskach, co może być dla naszych wspólnot dodatkową motywacją. Na pewno warto będzie zaczerpnąć nowe inspiracje, prowadzące być może do budowania wspomnianej wyżej „kultury powołaniowej”.

Na oficjalnej stronie internetowej episkopatu amerykańskiego można odnaleźć dziesięć ciekawych wskazówek (United States Conference Catholic Bishops, A). Pierwsze pięć dotyczy ogółu wiernych: 1. Módlcie się o wzrost powołań do kapłaństwa i życia konsekrowanego. Jezus mówi w Ewangelii Mateusza 9, 38, „aby błagać pana zniwa, aby wysłał robotników”. Jeśli chcemy więcej księży, sióstr i braci, to wszyscy musimy o to poprosić; 2. Uczcie młodych ludzi modlitwy. Papież Benedykt XVI powiedział, że jeśli nie nauczymy naszej młodzieży modlitwy, nigdy nie usłyszy ona Boga wzywającego ją do głębszej relacji z Nim i do bycia uczniem Kościoła; 3. Zaproś aktywnych młodych dorosłych do rozważenia powołania do kapłaństwa lub życia konsekrowanego. Nie należy lekceważyć prostego, szczerzego komentarza. Łatwy sposób na zrobienie tego można zapamiętać za pomocą czterech liter: ICNU. „Janie, widzę w Tobie [I see in you – ICNU] cechy, które charakteryzują dobrego księdza i chcę Cię zachęcić, abyś się o to modlił”. Jest to nieinwazyjny sposób wspierania otwartości na powołania. 4. Spraw, aby było atrakcyjnie. Pokażcie, czym naprawdę jest kapłaństwo – powołaniem do bycia duchowym ojcem całej rodziny wiary. Podobnie życie konsekrowane dla młodej kobiety jest powołaniem do zjednoczenia się z Chrystusem w wyjątkowy sposób i do bycia duchową matką dla tych, których spotyka w swoim życiu i służbie. Wyzwaniem dla księży i osób zakonnych jest bycie radosnymi wzorami swojego powołania. 5. Głoś to, bracie! Jeśli „kultura powołaniowa” ma zakorzenić się w parafiach i domach, należy regularnie rozmawiać o powołaniach. Oznacza to przede wszystkim, że ludzie powinni słuchać o powołaniach księży w czasie homilii, modlitw wiernych i dyskusji w klasach. Powołania trzymane poza zasięgiem wzroku, są poza umysłem.

Drugie pięć wskazówek dotyczy tych, którzy zastanawiają się nad powołaniem: 1. Praktykuj wiarę. Należy nam wszystkim przypomnieć, że celem naszego życia jest wzrastanie w głębokiej, intymnej i pełnej miłości relacji z Bogiem. Jest to pierwszy krok dla każdego młodego człowieka, który pragnie rozeznaczyć powołanie w życiu; 2. Wejdz w ciszę. Cisza jest kluczem do zdrowia psychicznego i całości. Głos Boga możemy „usłyszeć” tylko wtedy, gdy jesteśmy cicho. Wyjmij słuchawki z iPhone’a, iPoda i iTunes’a, i słuchaj Boga, wielkiego JESTEM. Młodzi ludzie powinni starać się codziennie poświęcać 15 minut na cichą modlitwę – w tym miejscu możesz zacząć otrzymywać jasne wskazówki dla swojego życia. 3. Bądź dobrym uczniem. Niektórzy biskupi mówią: „Nie mamy kryzysu powołaniowego; mamy kryzys uczniostwa”. Młodzi ludzie mogą stać się prawdziwymi naśladowcami Jezusa Chrystusa, służąc otaczającym ich osobom. Odkrywając swoje powołanie do bycia uczniem, odkrywasz także swoje szczególne powołanie w Kościele; 4. Spytaj Boga. Zapytaj Boga, czego chce dla twojego życia i wiedz, że chce dla ciebie tylko tego, co dobre. Jeśli rzeczywiście zostaniesz powołany do kapłaństwa lub życia konsekrowanego, będzie to droga do wielkiej radości i zadowolenia; 5. Nieśmiertelne są słowa słynnego producenta sneakersów: „Po prostu to zrób!”. Jeśli czujesz, że Bóg zaprasza cię, abyś „wypróbował”, zgłoś się do seminarium lub zakonu. Pamiętajcie, seminarium lub klasztor jest miejscem rozeznania. Przez wiele lat nie będziecie przyjmować święceń kapłańskich ani nie będziecie proszeni o składanie ślubów, co daje wystarczający czas do zbadania możliwości powołania do kapłaństwa lub życia zakonnego.

Ta sama strona episkopatu amerykańskiego przedstawia 20 sposobów promowania powołań w parafii lub szkole (United States Conference Catholic Bishops, B): 1. Odmawiajcie publicznie diecezjalną modlitwę powołaniową podczas mszy niedzielnych i codziennych; 2. W określone dni sprawujcie adorację eucharystyczną, prosząc o modlitwę w intencji powołań; 3. Wysyłaj kartki z życzeniami do każdego z seminarzystów w swojej diecezji z okazji rozpoczęcia nowego semestru, wakacji, egzaminów, urodzin, święceń kapłańskich itp.; 4. Sponsoruj konkursy na plakaty/kolorowanki/eseje o tematyce związanej z powołaniem i eksponuj ich wyniki; 5. Zachęcaj do wywiadów z księżmi, siostrami, braćmi i diakonami do gazetki szkolnej lub biuletynu parafialnego, szczególnie na temat tego, jak rozeznali swoje powołanie; 6. Utwórz podstronę na stronie internetowej swojej parafii/szkoły z informacjami o powołaniach; 7. Zorganizuj wieczór wdzięczności dla ministranta i poproś jednego z księży, aby porozmawiał z ministrantami; 8. Przed regularnym spotkaniem poproś, aby Twoja grupa spotkała się nieco wcześniej, aby wspólnie odmówić dziesiątkę różańca za konkretnego księdza lub seminarzystę; 9. Utwórz kolaż zdjęć księży, braci i siostr, któ-

rzy byli częścią Twojej wspólnoty; 10. Uwzględnij plany i programy lekcji „świadomości powołaniowej” na każdym poziomie nauczania religii. Każda klasa może wykonać specjalny projekt, a raporty można połączyć w książeczkę z materiałami; 11. Wydrukuj modlitwę powołaniową na magnesach na lodówkę i rozdaj; 12. Sprawdź datę święceń kapłańskich swoich proboszczów i świętuj w parafii i szkole; 13. Promuj życie świętych na różne sposoby, np. w biuletynie, na tablicy ogłoszeń, na plakatach itp.; 14. Zabierz grupę ze swojej parafii lub szkoły, aby wziąć udział w święceniach kapłańskich lub diakonów diecezjalnych. Sprawdź kalendarz powołań, aby poznać daty nadchodzących święceń kapłańskich; 15. Zaproś księdza, siostrę lub diakona na wieczerzę, aby przy rodzinnym stole omówić temat powołania; 16. Zasponsoruj śniadanie komunijne z mową powołaniową; 17. Zaproś dyrektora ds. powołań do parafii na weekend, na msze i posiłki w gronie rodzin parafialnych; 18. Poproś 31 parafian, aby ochotniczo odmówili modlitwę różańcową lub uczestniczyli we mszy świętej w jeden z 31 dni miesiąca w intencji powołań; 19. Celebrować uroczystości świętych, jak np. udział we mszy świętej we wspomnienie św. Teresy z Lisieux, patronki misjonarzy i patronki wielu powołań; 20. Formułuj podczas modlitwy wiernych na mszy świętej modlitwy wstawienne w intencji powołań.

Poszczególne diecezje amerykańskie w różny sposób adaptują te propozycje Konferencji Episkopatu USA. Diecezja Manchester w Stanie New Hampshire podaje 16 sposobów wspierania powołań (Mason M.). Ciekawą inicjatywę podjęła diecezja Rapid City w stanie Południowa Dakota. Wielką akcją powołaniową budują tam w oparciu o modlitwę „Memorare”, czyli modlitwę znaną także w Polsce: „Pomnij o Najdobrotliwsza Panno Maryjo”. Czynią to, odwołując się do doświadczeń św. Matki Teresy z Kalkuty, która w oparciu o tę modlitwę wyprosiła macierzysty dom dla swoich sióstr w Kalkucie. Odpowiedzialny za powołania sformułował na stronie internetowej następujący apel: „Osobiście chciałem zaprosić was, wasze parafie, wasze rodziny, waszych przyjaciół, sąsiadów, współpracowników, a nawet znajomych, abyście dołączyli do mnie i naszych seminarzystów w tej Kampanii Memorare „20 seminarzystów do roku 2025”. Pomóż nam wymodlić 500 000 Memorares do Niedzieli Zesłania Ducha Świętego 8 czerwca 2025 r., aby Bóg pobłogosławił naszą diecezję z 20 seminarzystami aktywnie rozeznającymi w swoim życiu Boże powołanie”. Diecezja proponuje wspólnotom pobranie odpowiednich kart, na których istnieje możliwość wypełniania ilości odmówionych modlitw (McCormick M.).

Diecezja Columbus w stanie Ohio jest przykładem, jak szerzyć kulturę powołaniową i skutecznie zachęcać młodych ludzi do podejmowania Chrystusowego powołania. O swoich doświadczeniach w tym względzie opowiedział w roku 2023 w Radiu Watykańskim bp Earl Fernandes

(Rytel-Andrianik P., Zielenkiewicz T., 2024): „Gdy ponad rok temu rozpoczynałem posługę biskupa, nikt nie został wyświęcony na księdza w naszej diecezji. Pod koniec moich święceń biskupich zażartowałem więc do wiernych, że w tym roku będzie wyświęconych więcej biskupów niż księży”. Earl Fernandes został biskupem diecezjalnym Columbus 2 kwietnia 2022 r. Jak powiedział w Radiu Watykańskim, w pierwszym roku odwiedził 90 parafii, mianował też regionalnych dyrektorów ds. powołań. Relacjonował: „Nasza diecezja obejmuje 23 hrabstwa w Ohio, to duży obszar, więc wybraliśmy młodych księży, którzy spotykają się raz w miesiącu z młodymi mężczyznami z okolicy i rozeznają powołanie kapłańskie lub zakonne”. W diecezji zorganizowano też dni skupienia dla uczniów szkół średnich. „Młodzi spędzają trzy dni na modlitwie, słuchają świadectw, rozmawiają z kapłanami, którzy rozumieją, czym jest formacja kapłańska, ale także cieszą się braterstwem, aby mogli zobaczyć, że to coś więcej niż tylko modlitwa, nauka i praca. To również przyniosło owoce”. Zwrócił też uwagę, że ważna jest modlitwa wiernych i osób konsekrowanych w diecezji. „Nieustannie prosimy ludzi, aby modlili się o powołania, aby pościli w intencji powołań”. W końcu biskup podzielił się radością: „Wszystkie te rzeczy zaczęły przynosić owoce. Z radością mogę powiedzieć, że w tym roku w diecezji do seminarium wstąpiło 16 nowych mężczyzn, z których prawie wszyscy pochodzą stąd. Był to też wysiłek rodziców zachęcających swoich synów do rozważenia kapłaństwa, a także księży, którzy to robili”.

Podsumowując niniejsze analizy, należy stwierdzić, że we współczesnym kontekście społeczno-eklezyjnym potrzebne jest świadome zaangażowanie Kościołów lokalnych w troskę o nowe powołania kapłańskie. Przedstawione tutaj propozycje polskie (w dużej mierze w wielu miejscach realizowane), jak i amerykańskie (z których można próbować roztropnie korzystać) nie stanowią istoty programu powołaniowego w Kościele. Troska o powołania kapłańskie jest głębsza niż określone „techniki pastoralne”. Winna być osadzona na głębokim fundamencie teologii Eucharystii oraz sakramentu święceń. Do refleksji nad Najświętszym Sakramentem i kapłaństwem wezwani są przede wszystkim biskupi i prezbiterzy. Zachwyty nad teologią tych dwóch sakramentów poprowadzi ich do radosnego zaangażowania w troskę o powołania kapłańskie i do podjęcia określonych inicjatyw. Ostatecznie chodzi o działania szerokie, czyli diecezjalne, długodystansowe, czyli trwające wiele lat oraz przede wszystkim pogłębione, czyli zbudowane na teologii sakramentów ustanowionych w *Wieczniku* podczas Ostatniej Wieczerzy.

BIBLIOGRAFIA

- archidiecezjakatowicka.pl/o-diecezji/aktualnosci/3234-nowi-administratorzy-i-proboszczowie (1.07.2024).
- Bartoszek Antoni, 2010, *Komplementarność celibatu kapłańskiego i życia małżeńsko-rodzinnego. Refleksja teologiczna*, Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne, t. 43(2), s. 317–332.
- Bartoszek Wojciech, 2019, *Kapłaństwo – miłość Serca Jezusowego*, Apostolstwo Chorych, nr 6, s. 4–8.
- Ebner Martin, 2024, *Czy Kościół potrzebuje księży? Perspektywa biblijna*, tłum. Arkadiusz Ziernicki, Wydawnictwo WAM, Kraków.
- Franciszek, 2013, *Przemówienie na spotkaniu z seminarzystami, nowicjuszami i nowicjuzkami*, https://www.vatican.va/content/francesco/pl/speeches/2013/july/documents/papa-francesco_20130706_incontro-seminaristi.html (8.03.2024).
- Gronek Magdalena, 2024, *Coraz mniej powołań do kapłaństwa?*, <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1521820%2Ccoraz-mniej-powolan-do-kaplanstwa-ks-prof-marek-tatar-podaje-powody.html> (1.07.2024).
- Jan Paweł II, 1985, *List do młodych Parati semper*, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/listy/parati.html (8.03.2024).
- Jan Paweł II, 1995, *Adhortacja apostołska Pastores dabo vobis*, https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/apost_exhortations/documents/hf_jp-ii_exh_25031992_pastores-dabo-vobis.html (8.03.2024).
- Jan Paweł II, 2003, *Encyklika Ecclesia de Eucharistia*, https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_20030417_eccl-de-euch.html (8.03.2024).
- Jan Paweł II, 2004, *List apostołski Mane nobiscum Domine*, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/listy/mane_nobiscum_07112004.html (8.03.2024).
- Kasper Łukasz, 2023, *Struktura diecezjalna, duchowieństwo*, w: Joanna Operacz (red.), *Kościół w Polsce 2023. Raport*, KAI, Warszawa, s. 45–52.
- Katechizm Kościoła katolickiego*, 1994, Pallottinum, Poznań.
- Konferencja Episkopatu Polski, 2021, *Droga formacji prezbiterów w Polsce. Ratio institutionis sacerdotalis pro Polonia*, https://episkopat.pl/wp-content/uploads/2021/06/20210616_Droga-formacji-prezbiter%C3%B3w-w-Polsce.pdf (8.03.2024).
- Kongregacja Nauki Wiary, 1986, *Informacja o książce o Edwarda Schillebeeckxa OP Pleidooi voor mensem in de Kerk*, w: Zygmunt Zimowski, Janusz Królikowski (red.), *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1966–1994*, BIBLOS, Tarnów 1995.
- Kopczyński Tomasz, 2018, *Księża robotnicy*, *Życie duchowe*, nr 4, <https://www.zycie-duchowe.pl/art-25718.ksieza-robotnicy.htm> (8.03.2024).
- Kot Piotr, Kasper Łukasz, 2023, *Powołania do kapłaństwa i formacja seminaryjna*, w: Joanna Operacz (red.), *Kościół w Polsce 2023. Raport*, KAI, Warszawa, s. 61–70.
- Lohfink Gerhard, 2015, *Przeciw banalizacji Jezusa*, tłum. E. Pieciul-Kamińska, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań.
- Mason Matthew, *16 Ways to Support Vocations*, <https://www.catholicn.org/worship-and-sacraments/vocations/priesthood/support/16ways/> (8.03.2024).
- McCormick Mark, *Vocations Office begins Memorare Prayer Campaign*, <https://www.rapidcitydiocese.org/memorare/> (8.03.2024).

- Michasiów Marian, 2023, *Bez rodziny nie ma księdza*, Pastores, nr 3, s. 17–25.
- Müller Gerhard Ludwig, 2019, *Listy o kapłaństwie*, tłum. Marek Chojnacki, Wydawnictwo WAM, Kraków.
- Rabczyński Paweł, 2023, *Główne idee i szczególne obszary formacji prezbiterów według Ratio institutionis sacerdotalis pro Polonia (2021)*, Studia Warmińskie, t. 60, s. 281–297.
- Rytel-Andrianik Paweł, Zielenkiewicz Tomasz, *Bp Fernandes z USA: od pustego seminarium do 16 kleryków na pierwszym roku. Jak dbać o powołania?* <https://opoka.org.pl/News/Swiat/2023/bp-fernandes-z-usa-od-pustego-seminarium-do-16-klerykow-na> (8.03.2024).
- Slany Krystyna, 2006, *Alternatywne formy życia małżeńsko-rodzinnego w ponowoczesnym świecie*, Zakład Wydawniczy NOMOS, Kraków.
- Sobór Watykański II, 1965a, *Dekret o formacji kapłańskiej Optatum totius*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Pallottinum, Poznań 2002, s. 288–301.
- Sobór Watykański II, 1965b, *Dekret o posłudze i życiu kapłanów Presbyterorum ordinis*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Pallottinum, Poznań 2002, s. 478–508.
- Tatar Marek, 2019, *Powołanie do kapłaństwa i życia konsekrowanego w świetle XV Synodu Biskupów „Młodość wiara powołanie”*, Życie Konsekrowane, nr 5, s. 112–132.
- United States Conference Catholic Bishops, A, *Top Ten Things to Promote Vocations*, <https://www.usccb.org/beliefs-and-teachings/vocations/parents/top-ten-things-to-promote-vocations> (8.03.2024).
- United States Conference Catholic Bishops, B, *20 Ways to Promote Vocations in your Parish or School*, <https://www.usccb.org/beliefs-and-teachings/vocations/educators-and-youth-leaders/best-practices/20-ways-to-promote-vocations> (8.03.2024).